СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 225. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 28-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 225. Jersey City, N. J., Tuesday, September 28, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТА ЗУСТРІЧАЮТЬ ІЗ СИМПАТІЄЮ

ВЕСТ ЄЛОВСТОН (Монтана). — Оглянувши чудовий Єлостовн Парк, президент Рузвелт подався в дальшу дорогу до Сіетл. До цеї дороги привязує президент особливе значіння, бо, стикаючися з масами, хоче пізнати, чи вони симпатизують із його політикою. Отже можна з певністю твердити, що президента всюди приймають радо. Він викликав добре враження ще й тим, що досі у своїх промовах не розправлявся з противниками його програми, зокрема з тими, що є проти реорганізації Найвищого Суду Злучених Держав.

ЛУІС ЗА РОБІТНИЧУ ПОЛІТИЧНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзі). — В „Принстон Юніверзітіс Поблик Опініон Кводерлі" поміщено статтю Джана Луіса п. з. „Про що думають робітники". В тій статті голова Комітету Промислової Орґанізації твердить, що промислові робітники вже прийшли до переконання, що вони мусять бути зорґанізовані не тільки на економічнім, але й на політичнім полі. Нема політичної свободи без промислової демократії. І тому робітники мусять бути зорґанізовані, щоб заважувати на економічнім полі, як теж і на політичнім. Луіс дає до зрозуміння, що саме до цього змагає Комітет Промислової Орґанізації, який не хоче, щоб повторилась економічна депресія з років 1929—33.

ЧЕРВОНІ ЗАЯВИЛИСЯ ЗА ЛЯ ҐВАРДІЮ.

НЮ ЙОРК. — Комуністи в Ню Йорку не будуть виставляти окремого кандидата на посадника міста. Таке саме рішили зробити і соціялісти. Тим хочуть вони допомогти виборові Ля Ґвардії. Комуністи теж не назначили протикандидата на окружного прокуратора повіту Ню Йорк, щоб тим не шкодити Томасові Дюї.

ПОЗИЧКОВІ ПОЛЕКШІ.

НЮ ЙОРК. — Хоч вартісні папери на нюйорській біржі далі падають униз, то це ще не означає, що в краю є зле з економічним станом. Статистика виказує, що бизнес розвивається добре. Та інші твердять, що небавом буде зле з бизнесом. Ось і тому, принаймні так кажуть, дирекція „Федерал Різерв Систем" рішила дати банкам ріжні дальші позичкові полекші. А це на те, щоб банки зо свого боку могли давати бизнесменам нові позички на лекших умовах для поширення бизнесів.

АДВОКАТИ НЕ ПІДІПРУТЬ АДМІНІСТРАЦІЇ.

КАНЗАС СИТІ. — До цього міста зїхалися адвокати з ріжних сторін Америки на конвенцію „Америкен Бар Асосіейшен". Президент цеї орґанізації заповідає, що наради будуть обертатися біля Найвищого Суду Злучених Держав і номінації сенатора Блека членом цього суду. Адвокати кажуть, що їм треба рятувати Найвищий Суд, бо, мовляв, теперішня адміністрація „завзялася знищити цю інституцію".

КОРИСТАЮТЬ ІЗ НЕРОЗУМНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

АНДОВЕР (Ню Джерзі). — Аж 18,000 американців німецького походження прибули на „Свято Жнив", яке влаштовує „Фольксбунд", себто американсько-німецька орґанізація, яку такі визначні жидівські провідники як Семюел Ундермайер і Семюел Дікштайн назвали „націстичною". Фріц Кун, голова цеї орґанізації, витаючи гостей, подякував згаданим жидівським провідникам за рекляму та візвав їх зайти до них і приглянутись до їхньої акції. Крім цього взивав молодь бути вірною Америці й бути проти всякої революції, яка духом є неамериканською.

НАГОРОДА ЗА ПРАВДОМОВНІСТЬ.

БОТЛЕР (Джорджія). — 12-літня дівчина пішла на виставу за половину вступу, бо їй казали сказати, що має нижче 12 років. Та це непокоїло сумління дитини, що вона збрехала. І тому вислала зарядові вистави кводра, якого завинила. Заряд звернув їй кводра і дав їй вільний тикет на цілий сезон.

ПОДУШКА З ДОЛЯРОВИХ БАНКНОТІВ.

СОМЕРВИЛ (Месечусетс). — Поліція знайшла вмерлою Сесилію Бурк, що лежала в автомобілі на подушці, яку становили банкноти на суму $1,690. Догадуються, що Вурк згинула затроєна окисом вугля, що виходив з автомобіля.

МОЖНА ВРЯТУВАТИ СОВЄТСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сер Губерт Вилкинс, повернувшися з лету під північним бігуном, підчас якого шукав пропалих совєтських летунів Леваневського і товаришів, каже, що він певний, що летуни живуть та що можна тепер їх рятувати ночами шукаючи їх підчас світла місяця та літаками, що є засоблені в ші (ski).

ВИБУХ КІТЛА НА КОРАБЛІ.

У протоці Нипигон в Ред Рок, Онтаріо, затонув пароплав „Нібинг", на котрім вибух котел. Через вибух згинули: капітан, головний машиніст, пожарник, корабельна кухарка, її чоловік та один робітник. Пять перших утонули, а робітника придушили на смерть сходи, котрі вибух кинув у повтіря. Десять людей осталися при житті й дісталися до берега.

ПО ВЕТЕРАНСЬКІЙ КОНВЕНЦІЇ.

Знавці обчисляють, що члення Американського Леґіону, котрі приїхали були до Ню Йорку на конвенцію орґанізації, лишили в місті півсема міліона долярів. Кажуть, що це була найбільша конвенція в історії краю. 110,000 осіб прибули на конвенцію, щоби бачитися з приятелями, а 350,000, щоби брати участь у параді. Багато ветеранів хотіли знову парадувати Пятою Евенею, як це вони робили по закінченні війни.

ЦИБУЛЯ ЛІК ПРОТИ РАКА.

Проф. д-р Ляховскі, дослідник недуґи рака, каже, що цибуля помагає проти рака. Споживана неварена цибуля спричинює добре травлення й успокоює нерви. Статистика, що її збирав проф. Ляховскі довгими роками по ріжних краях, виявила, що в краях, де уживають що дня цибулі, рак не є відомий. Нема рака в Юґославії, ані в Болгарії. Там — замісць кави на снідання — їдять щоденно рано дві великі цибулі з хлібом.

ПЕРЕЇВСЯ ЯБЛУКАМИ Й ПОМЕР.

Микола Пашко з Рудна коло Ходорова положився до ліжка в в 9-тій ввечері, зовсім здоровий. Другої днини завважили, що Пашко не жиє. Виявилося, що він наївся перед сном, по вечері, яблук аж два горшки. Це, здається, було причиною його смерти.

СТРАХ ПЕРЕД ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ.

У Борщеві (тернопільське воєвідство) трапився несамовитий припадок. 15-літній Василь Білавка вкрав 10-літній Анні Попелюк 94 гроші. Зо страху перед відповідальністю він повісився на ремені.

НАПАД НА КУПЦЯ.

На стрийській дорозі бандити напали на їдучого з товарами купця з Роздолу, Бронштайна. У хвилині, коли нападений термосився з напасниками, надїхав військовий самохід. Бандити втекли, сполошені кількома револьверовими стрілами, що впали з самоходу, який, не спиняючись, поїхав дальше. На місце нападу прибула поліція з псом, що завів її до Поршни.

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В УСТЮ РУСЬКОМУ.

В Устю Руському, пов. Горлиці, відбулося посвячення православної церкви. В святі посвячення взяли участь 7 православних духовників з кан. Помазанським з Варшави.

СТУДЕНТ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ ЗГИНУВ У КАТАСТРОФІ ЛІТАКА.

В Безміховій коло Ліська в школі безмоторових літаків підчас проби перелету 28-літній С. Бараневскі, студент львівської політехніки, втратив рівновагу й упав разом з літаком на землю. Літак розторощивсь, а Бараневскі так сильно потовкся, що незабаром помер.

ВІРОЛОМНА ЖІНКА Й ПРИЯТЕЛЬ ДОМУ РІШИЛИ ВБИТИ МУЖА.

В Підлісках (повіт Бібрка) 33-літній Гриць Отоманок, багатий господар, оженився зо швачкою, яку так любив, що не дозволив їй навіть працювати. Та вона не вміла оцінити його доброти й удержувала знайомство з місцевим столярем, Андрієм Березовським, який посварився був зо своєю жінкою, покинув її й від кількох літ жив у Підлісках. Недавно рішили коханці позбавити мужа життя, щоб зажити життям без перешкод. Березовський заманив Отоманка до ліса по дерево й тут завдав йому залізним ломом кілька ударів у голову. Отоманок помер. Коханців арештували.

ТРИЮМФАЛЬНА БРАМА ЗАВАЛИЛАСЯ.

На привитання православного архиепископа Олекси мешканці села Замшани на Ковельщині збудували триюмфальну браму, яка в хвилині, коли її викінчували, придавила своїм тягаром дві особи. Тяжко ранених 63-літнього Якова Михалевича й 34-літнього Луку Михалевича перевезли до лічниці в Ковлі. Обом грозить окалічення.

ХТОСЬ ПІДПАЛЮЄ.

„Ґазета Польска" пише: Останніми днями занотували в прикордонному борщівському повіті на полудневому Поділлі серію таємничих підпалень; спричинників цих пожеж досі не схопили. Найперше підпалили стіжок соломи в Гната Бандури в Сапіжині. Пожежу вчас угасили. Палії стріляли двічі в напрямі стіжка й ратуючих його людей та втекли в темноті ночі. Тоїж ночі підпалили господарство А. Козосвіт і М. Сенишина в Глубочку. Згоріли господарські забудування й плоди. Третій випадок занотували в кольонії Ланівці коло Верян. Там підпалили недавно зібрану пшеницю у Войтіха Марцюкова й у Павла Дзядуха. Частина пшениці згоріла. Ведуть слідство в цих справах.

ПЕРЕРОБИВСЯ НА ЖІНКУ.

Мандрівний маґік із Замостя, Едвард Брик, бачав збільшити собі приходи в своїй професії й тому рішився „переробитись" на жінку. Лице мав Брик жіноче; до нього запустив собі довге волосся та вбрався в жіночий одяг. Також сфальшував особисту виказку. Імя Едвард змінив на „Едварда". Та все незабаром виявилося й маґік станув перед судом. Засудили його на кару безоглядної вязниці впродовж чотирьох місяців.

ВІДІЗД МУСОЛІНІЯ ДО БЕРЛІНА.

Мусоліні виїхав панцирним поїздом у напрямі Берліна. Він взяв із собою відповідну скількість тайних аґентів, які мають охороняти його життя. Він переїде Австрію і зупиниться перший раз у Мінхені, де перебуде 12 годин. Опісля удасться до Берліна. Німецька нація приготовляє йому величаве приняття. В італійських політичних кругах говорять, що його поїздка має більш пропаґандне значіння й що він у найкращому випадку заключить з Німеччиною приязний договір, а ніколи не заключить воєнного договору.

360,000 ЗА 14 ДНІВ.

У Мінхені зорганізували виставу п. н. „Звироднілє мистецтво". Це полотна з часу т. зв. лібералізму, це є часу перед Гітлером. Ця вистава мала доказати, що давніше німецьке мистецтво не мало в собі нічого з духа „справжньої Німеччини". Та несподівано ця вистава притягнула впродовж 14 днів аж 360,000 людей. Зате відкрита в той самий день офіційна вистава мистецтва сучасної Німеччини в Палаті Німецького Мистецтва стягнула, хоч був безплатний вступ, тільки 130,000 осіб.

СЕЛЯНСЬКИЙ САМОСУД.

Економ фільварку Шимчиці, лодзького воєвідства, Юстин Чарнецкі, підчас суперечки стрілив до коваля, Беднарка, й зранив його смертельно. По цьому випадку Чарнецкі скрився у своєму помешканні. Тоді збіглися селяни з цілого села й числом коло 100 вломилися до мешкання економа та замордували його.

КЛЕПАВ КОСУ НА ҐРАНАТІ.

В Корчині, повіт Коломия, М. Лясковський клепав косу на знайденій у полі ґранаті з часів війни. Цю ґранату одержав він від місцевого цигана. В одній хвилині ґраната експльодувала й урвала долоню Лясковському.

ПРОТИ ПОШЕСТИ.

В Сокальщині мала вибухнути пошесть, але вже не вибухне, бо — як звідомляє польська преса — власті приступили там до енерґійного „темпеня вшелькіх викрочень пшецїв пшепісом здровотним". Селяни закривають масово дошками криниці, відгороджують гноївки і т. д.

НА ПОЛІССІ „ДОМ АКАДЕМІЦКІ".

В Урочищі-Майдані на Поліссі посвятили „Дом Академіцкі", де будуть вишколювати академіків на „працівників для східніх земель".

МАТИ 10 ДІТЕЙ РОЗСТАЛАСЯ З ЖИТТЯМ.

48-літня Анна Врублевска з Борислава, мати 10 дітей, кинулася до криниці й згинула. Причиною самогубства був розстрій нервів.

ҐРІМ УДАРИВ У ВІДДІЛ ВОЯКІВ.

В Бурґенлянді (Австрія) ґрім ударив у відділ вояків, вбив одного вояка на місці й зранив тяжко чотирьох.

СОВЄТИ В ДВОХ ДНЯХ ЗАСТРІЛИЛИ 43 ОСОБИ

МОСКВА. — Совєтська влада далі розстрілює масово людей, закидаючи їм шпигунство або саботаж. У Владивостоці застрілено 19 робітників і урядовців сибірської залізниці за здогадне шкодження лінії з наказу японців. З подібних причин застрілено 7 осіб в містечку Северній, у західнім Сибірі. Шість осіб застрілено на Кримі за псуття зерна. 12 застрілено на Кавказі за псуття тракторів і за націоналізм. 5 застрілено в Москві за псуття зерна. 4 в Києві за саботаж у фабриці цукру. 15 осіб застрілено в Іркутську за тероризм.

СКАНДАЛ СЕРЕД РОСІЙСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Зникнення двох бувших царських ґенералів у Парижі, Мілєра і Скобліна, розкрило моральне багно, в якому переживає російська еміґрація. Паризька поліція, провіривши певні дані, прийшла до висновку, що ґен. Скоблін не зник, тільки скрився десь у Бельґії. Він то, на думку поліції, мусів чимсь причинитися до схоплення Мілєра, якого направду хтось схопив, і то на той сам лад, що схопив колись ґен. Кутєпова. Скоблін і Мілєр були політичними противниками. Перший тягнув за Німеччину, а другий був проти неї. Жінку Скобліна поліція арештувала. Із сконфіскованих документів виходить, що ґен. Скоблінові певні круги закидали, що він особисто помагав схопленню також ґен. Кутєпова, якого довершили аґенти ҐПУ.

СОВЄТИ ПОГРОЖУЮТЬ ЯПОНІЇ.

МОСКВА. — Совєтський уряд вислав на адресу японського уряду ноту, в якій перестерігає японців, що коли вони збомбардують совєтську амбасаду в Нанкіні, навмисно чи не хотячи, то за те будуть відповідати. Японці відповіли Совєтам, що вони мають докази, що китайці самі перемальовують кілька своїх воєнних літаків на взір японських і хочуть збомбардувати совєтську амбасаду в Нанкіні, щоб у той спосіб втягнути у війну з Японією також Совєти. На це совєтський уряд відповів, що не вірить у це, що це тільки провокація, бо Японія сама плянує збомбардування совєтської амбасади і вину хоче в той спосіб зіпхати на Китай.

ДУРІЙКА ВІЙСЬКОВИХ МАНЕВРІВ В ЕВРОПІ.

БЕРЛІН. — У Німеччині закінчуються величезні маневри, в яких брали участь десятки тисяч вояків, артилєрія, літаки, повзи, а навіть кораблі. Останнім дням до маневрів придивлявся Мусоліні, що тепер перебуває в Німеччині. Він був захоплений німецькою силою і висказував на її адресу компліменти. Кілька тижнів передтим Мусоліні мав подібні маневри, якими знову захоплювалися німецькі військові знавці. Франція паро тижнів тому теж мала великі маневри, якими одушевлявся англійський міністер війни, Гор Беліша. І Совєти відбувають свої маневри, якими захоплюються французькі знавці. Цими днями відбула Польща свої маневри, які дуже собі сподобав латиський шеф штабу, ґен. Гартманіс.

ВІЙНА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНГАЙ. — Японські війська, сконсолідувавшись після попередніх перемог, розпочали знов наступ на китайські позиції. Наступ розпочали літаки і тяжкі гармати зо стоячих на ріці воєнних кораблів. У бомбардуванні тяжко потерпіли міста Чапей, Путунґ і Кіянґван. Військові знавці твердять, що японці старатимуться скоро покінчити війну та не дуже вичерпувати свої резерви, бо бояться, що коли вони занадто вичерпаються, то колиб навіть війну з Китаєм виграли — Совєти втрутяться у війну й перемучену Японію переможуть.

ПОЇЗДКА МУСОЛІНІЯ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — В анґлійських кругах спокійно дивляться на поїздку Мусолінія до Німеччини й не сподіваються, що вона доведе до італійсько-німецького союзу. Через приступлення Італії до співпраці на Середземному морі Італія фактично зближилася до Анґлії більше, ніж колинебудь передтим. Поїздка Мусолінія до Берліна буде мати більше демонстраційний характер, а не політичний. Мусоліні на початку своєї поїздки заявив, що обидва диктатори, себто він сам і Гітлєр, прямуватимуть до успокоєння Европи. Вони занехають свою фашистівську пропаґанду за границею, але зчерги будуть вимагати від інших держав, щоб занехали свою пропаґанду проти фашизму.

АРАБСЬКІ ТЕРОРИСТИ ЗАСТРІЛИЛИ ДВОХ АНҐЛІЙЦІВ.

ЄРУСАЛИМ. — Кілька арабських терористів напали на повертаючихся з церкви двох анґлійців, команданта поліції в окрузі Галилеї і його охоронника, та застрілили їх. Анґлійська влада окружила ціле містечко й почала розшуки, щоб зловити вбивників.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУДДЯ НА СУДІ

Вже більше ніж тиждень триває публична розправа над Гюґом Блеком, котрого щойно недавно президент Рузвелт іменував членом найвищого трибуналу Злучених Держав, а сенатська більшість його на цьому становищі затвердила. Від часу, як ця афера виринула, справа вияснилася настільки, що, зогляду на мовчанку Блека і його приятелів, нині вже мало хто сумнівається, що Блек був справді членом Ку Клакс Клену. По усуненні цього сумніву громадянству приходиться судити справу, беручи цю приналежність за факт, признаний мовчанкою. Вже нема що викручуватися від осуду справи, заслонюючися незнанням фактів.

Здавалось би, що саме тепер можна сподіватись однодушного суду в цій справі. Здавалось би, що тепер усі займуть одно становище супроти цього мовчки признаного факту. Можна би сподіватися такої однодушности передівсім тому, що ті, котрих нині кличуть до спротиву, все вважали приналежність до Клену грубим прогріхом проти публичної моралі. Тимчасом якраз ці вагаються пристати до протесту.

Розкриття приналежности Блека до Клену не зробило на прихильників Клену глибокого враження передівсім тому, що розкриття цього доконали ґазети Пола Блока, що досить потурливо відносилися до Клену. Люди зрозуміли, що ті ґазети зовсім інакше відносились би до відкриття факту приналежности до Клену, якби цим суддею був чоловік, що належить до табору опозиції проти Рузвелта. Коли Блека треба судити за його звязки з Кленом, то за такі звязки требаб судити й інших членів усяких судів, які вони не булиб, а цього ґазети Блока не роблять. Судити требаб теж не лише самих суддів, але й членів конґресу та адміністраційних урядників.

Коли ґазети з ланцюха Пола Блока взялися роздувати народнє обурення за цю приналежність, то всі знають, що ці ґазети цього не робилиб, якби цим не можна пошкодити президентові Рузвелтові. Отже ціллю Блока не є прочистити американську атмосферу з усеї тої нетерпимости, яку ширить Клен, але зломати президента Рузвелта. Якби президент Рузвелт ширив таку нетерпимість, як Клен, то виступ проти нього був би оправданий; коли одначе президент якраз усе словами й ділами виступав проти Клену, то ломати тепер Рузвелта значить не ломати Клену, але Кленові пособляти.

Отже якби ґазети Блока були все виступали чесно проти мерзот Клену, то вони нині моглиб з чистою совістю й з чистими руками вийти проти Блека за його приналежність до Клену. Колиж ці ґазети на Клен дивилися крізь пальці, то за те вони не можуть подивуватися, як нині громадянство, почувши їх крик проти Клену, здвигає на це деколи байдуже плечима.

Д-р Кирило Трильовський.

ТОМА МАСАРИК

Діяльність Масарика за границею з ґрупою інтеліґентних чеських співробітників, між котрими був і молодий астроном, словак Штефанік, була дуже ріжнородна.

Треба було взагалі чужі народи навчити вперед, хто це ті чехи і словаки, де вони живуть і до чого вони прямують.

Треба було позискати рішальних чужих диплеоматів для чехословацької справи і треба було — що було дуже важне — орґанізувати з чеських бранців та втікачів **окрему армію,** або бодай леґіон.

Перше завдання виконував Масарик передівсім своїми викладами, тимбільше, що його іменовано професором в одній високій школі в Лондоні, а надто численними статтями в анґлійських та французьких часописах і журналах.

Друге завдання він сповняв через конференції з визначними державними бужами й міністрами.

Великого успіху зазнав він у лютім 1916 р., коли то французький міністер справ заграничних, Бріян, признав чеські домагання слушними.

„Бріян — казав згодом Масарик — був перший з европейських державних мужів, що визнав слушність чеської національної програми і пообіцяв нам поміч Франції".

Тоді чехословацьке питання вперше після довгої доби дісталося на **міжнародній форум.** Досі було воно внутрішнім питанням Австрії, до якого світ не мав права міщатися.

Вплив Бріяна поділав так, що у французькій ноті до американського президента Вилсона було вже висказане програмове жадання: „Щоб чехи і словаки були звільнені від чужого панування, розуміється: німецько - мадярського".

Третя справа — це була **орґанізація чехословацького леґіону.** Орґанізовано його і в Франції і в Італії, але головно в Росії, а по розпаді царської Росії у Великій Україні.

Головна армія власне у Великій Україні орґанізувалася. Проф. Масарик через Петербург приїхав до Києва, а український уряд сповнив усі його бажання в справі орґанізації чехословацького війська: дозволив перевести мобілізацію коней, дав амуніцію, кріси та машинові кріси (кулемети), гармати і всяке знаряддя на 50,000 війська, зорґанізованого з полонених чехословаків.

Зрештою робота Масарика і його товаришів за границею не йшла так легко, як тепер легко про ті речі пишеться.

Ще заки Масарик виїхав до Росії, мусів багато витерпіти, і то передівсім від самих своїх земляків, як ось, наприклад, від чеської клерикальної ґазети в Америці „Весмір". Та і в краю було багато лизунів, котрих вірнопідданчі заяви шкодили сильно акції Масарика і його товаришів за границею.

А не забуваймо, що Масарик мав уже тоді 66 літ життя!

Полагодивши справу леґіонів, треба було Масарикові дістатись до Америки, а то як з уваги на роздор, що панував між чехами в Злучених Державах, від котрих одначе головно плинули гроші, потрібні на пропаґанду і на дипльоматичну роботу, так і в тій цілі, щоб мати вплив на американський уряд, а зокрема, щоби порозумітися з президентом Вилсоном.

Він виїхав 7-го березня 1918 р. з Москви і майже два місяці їхав впоперек Сибіру (нікому не кажучи, хто він є) до Японії. Тут, у головнім місті Токйо, обговорив він іще з урядом справу перевезення леґіону через Пацифік (Тихий океан) до Америки тай і сам подався тим морем у дорогу, пишучи по дорозі свою славну брошуру про будучу Европу.

У Злучених Державах удалося вже якось передтим зґрупувати переважаюче число чехів в одно товариство, а коли Масарик приїхав до Шікаґо, то там маси чехів і словаків прийняли його величавою маніфестацією.

В червні 1918 р. покликав президент Вильсон Масарика на конференцію, а 2. вересня тогож року Злучені Держави визнали чехів і словаків за суверенну воюючу силу. Незабаром і інші великі держави антанти (Франція вже скорше) це зробили.

Вже 30 жовтня 1918 р. відділилися чехи в краю від Австрії, а 14. листопаду тогож року Національний Собор у Празі вибрав Масарика президентом чехословацької републики. Дня 21. грудня 1918 р. віхав він серед величезного одушевлення до Праги.

Життя Т. Масарика це наче якась мрія; це безперестанна праця й акція, повна руху. Про неї написав я більше в згаданій на вступі статті.

А треба знати, що той великий рух виконувала людина сама по собі незвичайно спокійна і зрівноважена. Це був клясичний зразок енерґії тихої, в супротивности до енерґії голосної.

Він усе працював і науково і суспільно, виступав проти кривди, а в обороні правди. Він наражував себе перед власною назадницькою суспільністю, котрій відважно говорив правду в очі (раз через помилку обляли сірчаною кислиною одного чоловіка, подібного до нього), але й занехав вигідне професорське життя і пішов на чотиролітню мандрівку навколо світу, щоби послужити вітчині. Вернувшись, не застав у живих сина, а жінку — нервово хору. А та жінка була головною підпорою його життя і він раз написав: „Я є кольпортером її думок".

Його партія і його орґан „Час" звалися „реалістичними", а то тому, що всі обставини оцінювали реально, без усяких фантазій, якими жив напр. його політичний провідник, русофіл д-р Карель Крамарж.

Але Масарик знав ліпше Росію ніж Крамарж і написав про неї три грубезні томи, а й сам три рази їздив до Льва Толстого, щоб його переконати, що „не супротивлятися злу", що проповідував Толстой, є великою глупотою і великим гріхом проти людськости. Це йому не вдалось, як не вдалось йому і вилікувати своїх земляків з їх тупого, безкритичного русофільства.

Але вони ще колись гірко за нього (тепер у формі совєтофільства) заплатять, якщо вчас не нарозуміються.

Політика Масарика, Бенеша і Штефаніка йшла передівсім у тім напрямі, щоб зорґанізувати **чехословацьку армію,** бо це допера сталося головною підставою для признання „Чеської Національної Ради" за уряд суверенної держави.

І зо злукою Італії булоб дуже сумно, якби савойський (пємонтський) уряд не вислав був також частини своєї армії до участі в боях проти Росії у т. зв. кримській війні (1854—1855).

Те саме, можна сказати і про Польщу, котра булаб не побачила своєї державної самостійности, якби не леґіон Пілсудського.

В якій же цілі я основував „Січи" й товариства „Українських Січових Стрільців" (а було їх 94), як не в тій, щоб на випадок війни з Росією й українці мали завязок своєї армії? А, маючи свою армію, можна вже і вище засягнути...

То лише професорська голова Грушевського могла себе обдурювати якоюсь „міліцією". Справжній державник Міхновський хотів армії, та „партійники" усунули його набік.

Другою підставою акції тої державної трійці були фінанси. Але тут помогли американські чехи своїми складками, а вже в 1918 році участю в національній позичці у висоті **трьох міліонів долярів!** Ось як помагали чехи монтуванню своєї держави.

Закінчуючи нашу статтю про Масарика, годі не згадати про Український Університет і Високу Школу Педаґоґічну в Празі та про „Українську Господарську Академію" в Подебрадах.

Якби не Масарик, а Крамарж (що було дуже можливе) став був президентом Чехословаччини, українці булиб так не бачили тих інституцій, як кожний з них свого власного вуха!

А остаточно навіть найзавзятіші давні вороги Масарика — чеські клерикали мусіли признати величезні заслуги Масарика. Ось що, наприклад, пише їх головний орґан, „Лідове Новіни":

„Доля була в тайні милостива для нас уже в цей спосіб, що дала можність нашому першому президентові дожити до такого високого віку, так, що ми могли від нього дуже багато навчитися. Ми могли від нього навчитися, як поступати, як думати і як роздумувати над нашою будуччиною.

„А тепер валежить це від нас усіх, щоб з твору Томи Масарика нічого не було страчене в будуччині; щоб не було страчене і тоді, коли наше покоління передасть долю нації будучим поколінням.

„Президентура Масарика буде в духовім змислі продовжуватися дальше поза його і наше життя".

Ох! Коби так і справді було! Коби чехи зрозуміли, що годі знущатися над тими 700 тисячами українців на Закарпатті, і що звірством є накидувати йому мову такого народу, що живе віддалений від нього **700** кільометрів! (Кінець).

ДОБАЧУВАТИ КРАСУ І РАДІСТЬ ЖИТТЯ

Життя — це великий тягар. А праця на громадянськім полі, себто праця патріотична, це — сповнювання „собачого обовязку". Ось такими поглядами була надихана наша література XIX віку. Так думали письменники і такого переконання були здебільша і наші громадянські діячі. І це становило тему відчиту, який виголосила в червні в Українській Студентській Громаді письменниця Олена Теліга. Відчит мав заголовок „Через радість до сили".

Прелеґентка виказувала бездушність нашої літератури згаданого віку, бо автори не знаходили радости в житті, ні в служенні своїй нації. Тому вони й не могли відчути палкого слова Шевченка, повного сили, життя і віри. Вони тільки плакали і нарікали, видавали зойки, або творили, як Винниченко, карикатури з людей сили. Зміна настала допера тоді, коли на літературнім і громадянськім овиді появились такі постаті як Леся Українка, Міхновський чи Стефаник. Отсе ті письменники і діячі, що вміли добачувати в житті — радість. Цею радістю була для них боротьба з недомаганнями, з перешкодами, з долею. Це ті, для яких обовязки супроти батьківщини творили зміст радости життя. І тому їхні герої вміли і в нещасті радісно жити і радісно зустрічати велику силу. І тому завжди були спосібні до поривів, до чину, до посвяти, бо це було для них радістю, радісним життям.

Ось так народжується в нас нова література, що дає нам нові типи людей, що шукає між нами нових лицарів-Богунів, чи таких, як Сірко. Для тих новітніх типів праця для свого народу не є ніяким „обовязком". Це для них зміст і радість життя. Ось це той ідеал, каже Олена Теліга, який повинен всякнути в наше молоде покоління.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Член від. 155 У. Н. Союзу. — Поминаючи інші причини, вірш вислано запізно, бо в пятницю, а „Свобода" виходить у суботу з датою з понеділка.

В. Будзиновський.

ОДИНОКІ АВСТРІЙЦІ

(З моїх споминів).

(7)

Я ним втішився так, як втішився тим ляндштурмаком-селянином, що мене придержав був на Чорнорічці. Оба і парох Синевіра були для мене доказом, що українство на Закарпатті не пропаще, ні в селянській верстві, ні між інтеліґенцією.

Капраль, що поводився цілком пристойно і тактовно, сказав, що я його клопіт, бо не знає, де мене примістити на ніч. До арешту не дасть мене, бо я не арештант. Хто не жовнір, того не вільно дати до жовнірської спальні. Як би було друге ліжко, то я міг би спати в канцелярії. Та тут лиш одно ліжко для пана фенріха. Я відповів, що коли вільно в канцелярії, то я ні троха не погніваюся, як мені постелять на доливці. Коби лиш пару коців. Така велика касарня хіба має маґазин з коцами, щи не вошевими. Врадуваний, що годжуся лягати на землю, капраль побіг і по хвилі прийшов з трьома новими, ще не уживаними коцами. Я всі три постелив на землі, ляг на них, плечак всунув під голову, накрився раґляном і всвнув. Хоч мій Кунц також не був арештантом, його й тут на ніч заперли в арешті.

Може по годині будить мене якийсь гамір. Висуваю зпід раґляна голову і бачу двох капітанів кінноти, що по німецьки кленуть, бо дижурний фенріх не розуміє їх. Звертаюся до них і кажу, що як цивільному вільно знати, що вони хочуть від фенріха, то нехай скажуть мені, я повторю йому по українськи і його вудповідь переповім їм. Вони сказали мені, що їх обох візвано телеґрафічно до Мукачева, щоби взяли команду двох драґонських ескадрон, що прийшли сюди. Вони приїхали в ночи, лазять по цілім місті і не годні довідатися, де ті драґони заквартировані. Попали на цю касарню, та дижурний „нікс дойч"; вони „нем ту дом мадярон"! Я фенріхові сказав, по що вони прийшли. Він вийшов, щоби довідатися.

Оба рітмайстри стали мені призиратися. Коли один, здивований, що я, „цивіль", сплю у військовій канцелярії, ще й на землі, спитав мене, хто я і чому сплю тут? Я відповів, що мої документи на столі. Переглянувши їх, вони ще більше здивувалися і стали випитувати, що мене загнало сюди, на таку постіль. Коли я їм сказав, як до того прийшло, один зних спитався, з якої я партії. Я відповів, що з українського парляментарного клюбу. Він замітив:

„Айне зер шлехте емпфелюнґ! (дуже погане поручення!).

Другий рітмайстер дискретно штовхнув товариша ліктем в бік і шепнув, та так, що я вчув:

„Мах діх ніхт лєтерліх! Ді українер зінд гойте ін Естеррайх ді айнціґен естеррайхер!" (Не осмішуйся! Нині українці в Австрії то одинокі австрійці!"

„І тому Австрія перед пару годинами трьох таких одиноких австрійців повісила!" — погадав я собі.

Рано прийшов якийсь капітан і перепрошував мене за „неконче коректне поведення" чорного фенріха. Трохи виправдував його воєнним часом, який неодному каже пересборщувати в обережності.

Фенріх (той другий) взяв мої акти і разом з Кунцом завів мене „до ґенерала". В Мукачеві стояла тоді команда львівського корпусу. Показалося, що ґенерала в Мукачеві нема. Нас відіслали до військового суду. Начальником був якийсь поляк, майор-авдитор. Він дав мої акти якомусь мадярові. Мадяр прочитав і їх зміст переповів майорові по німецьки. Майор висміяв усе те, що „хтось" (гадаю, що нотар Синевіра) подав як достаточні докази мого шпигунства в користь Росії. Два були докази такі, що виключали всякий сумнів". Одним було те, що я переступив австрійсько-угорську границю (хоч вона не була зачинена для ніякого громадянина Австро - Угорщини). Другим доказом було те, що я в жидівськім крамі в Синевірі спитався якогось жида, чи мотори до залізниці ще курсують, бо хочу їхати до Відня. Я справді питався, бо знав, що до війни між Синевіром і Волівцем курсували автобуси.

В Мукачеві був тоді, разом із Січовими стрільцями, професор д-р Коцовський. Майор-авдитор покликав його на те, щоби посвідчив, чи я справді я, і чи можна мене підозрівати в русофільстві. Коцовський записав цілий аркуш паперу доказами, що я лютий ворог Росії. Майор звільнив мене і заявив, що не противиться виданню мені пропуску, куди схочу їхати.

Що про Відень мені треба було знати, я вже вчув від Коцовського. Я вже знав, що у Відні здужаю заробити на прожиток моєї родини. Як ні, то там будуть два мої брати, державні службовики, і вони порятують мене. Коби лиш з Підлютого провести родину через Карпати. Я заявив, що вертаюся до Підлютого.

По пропуск вислали мене до команди корпусу. Там дали мені пропуск (ч. 1369) ґенерального штабу (!) львівського корпусу, який позволяв мені переступити границі держави і лінію передніх стеж. На цей пропуск я міг взяти з собою до Осмолоди мого провідника Кунца, і ідучи назад, чотири особи моє родини. (Мукачів, 18. вересня 1914, печатка корпуса і підпис „Круліш".

До Волівця годі було їхати, бо прийшла вістка, що цей шлях вже загрожений москалями. Я мусів їхати, колуючи через Батю і Берегсас (?) на Густ. З Густу треба було далі їхати кіньми. Тяжко було дістати їх, бо кождий боявся, що скоро виїде за місто, коні „зареквірує" військо, платячи за них кулаком позауш. Аж один господар злакомився на більшу суму грошей і дав коні з погоничем. Попасаючи в якійсь коршмі в половині дороги, ми балакали з погоничем, очевидно про війну і про прищіпки до неї. Коли ми сказали, що з „Екермезе" поїдемо через Синевір, візник став нам розказувати:

„Синевірського попа мабуть повісять, бо він у спілці з російськими шпигунами. Якось то явився в Синевірі сторонський жебрак. Раньше в тих сторонах ніхто не бачив його. Пішов до церкви в будний день, коли вона була цілком порожна. Став навколішках молити ся. Коли піп взрів, що жебрак прийшов, собіж пішов до церкви і за собою замкнув двері на ключ. Ая, замкнувся в церкві разом з жебраком. Довго вони оба сиділи там і балакали. Потім піп випустив того жебрака. То був російський шпигун. Вийшовши з церкви, щез як камфора. Жандарми довго розщибалися за ним, заки його знайшли і спіймали. Він вже повис. І того попа арештували. Він мабуть також повисне, хоч піп".

Ось така то легенда виросла з того, що парох Синевіра показав мені свою церкву. Погонич не мало здивувався, коли ми приїхали до Воловго („Екермезе") і люди в готелі сказали йому, що того повішеного жебрака він сам привіз з Густу живого.

Я здивувався, коли мені сказали, що пароха Синевіра справді арештували тоді, коли я з жандармом ішов до Воловго. Випустили тоді, коли військовий суд в Мукачеві мене звільнив. В арешті держали його так довго, як довго я був підозрілий.

(Дальше буде).

З ДНЯ

АНҐЛІЙЦІ ПРО ПАЦИФІЗМ.

Один з чільних провідників анґлійської Партії Праці, полк. Веджвуд, опублікував в анґлійськім часописі „Стар" отвертого листа до міністра заграничних справ Ідена, а в тім листі говорить, що війна це страшна річ, але „є ще гірша річ від війни; це — безчестя".

А кентерберійський архиепископ кількакротно був заявив, що пацифізм, себто склонність уникати всякої боротьби, доведений до крайности, противиться християнській релігії.

В чому річ? Чому представник робітничого руху з одного боку, а найвищий провідник анґлійської церкви з другого, заявляються проти перебільшеного пацифізму? Таж убивати людей, за християнською наукою, є гріх.

Річ у тому, що коли людина беззастережно переймається пацифізмом, то вона, як уже згадує Веджвуд, ступнево тратить честь. Бо коли такій людині, чи цілій нації, хтось плюне в очі, то вона зо страху перед боротьбою зітре з обличчя слину і скаже: „Щож, слина ще нікого не зранила". В той спосіб ступнево заломлюються в людині моральні цінности, вона починає все собі вияснювати розумом, починає все приймати „практично" й починає на першому місці ставити своє *фізичне існування*, здоровля *і безпеку* свого тіла. А це є противне християнській науці, яка каже на першому місці ставити духові цінности. Християнізм це боротьба за вищі ідеї, а не за фізичні вигоди.

„ТРИМАЙТЕ МЕНЕ СТО, БО ОДНОМУ НЕМА ЩО".

Москалі люблять театральщину, чи, як це по анґлійськи говорять, „шовменшип". Вони люблять парадувати, люблять пописуватись перед іншими людьми своїми здібностями, а передівсім люблять іншим імпонувати та викликувати в них подив. Чужа похвала для москаля значить більше ніж внутрішнє задоволення. Чи інакше, його власні здобутки не задоволяють його так довго, аж поки не знайдеться хтось, що його за це похвалить. Вони ненавидять Европу головно тому, що Европа не хоче ніяк захоплюватися їх „ґеніяльністю". Бо коли навіть трапиться так, що якась держава, як от Франція, увійде з ними в союз, то тільки на те, щоб у своїх політичних розрахунках мати московське гарматнє мясо.

Ця театральщина яскраво відбивається в цілій совєтській індустріялізації, яку переводять під знаком „дігнати Европу й перегнати її". Чи вийде з цього користь для самого народу, це москалеві байдуже. Хай собі люди гинуть з голоду, хай ходять обдерті, аби тільки показати „зігнилій" Европі, що в Советах є не менші фабрики, як у неї.

Ця театральщина проявляється також в армії. В останніх маневрах, що її переводить червона армія в Білорусі, москалі випробовували масове зіскакування на легкопадах з літаків. В одній такій пробі рівночасно зіскочили з літаків 2,200 вояків.

Це не перша спроба такого масового зіскакування. Вони вже робили це передтим. Чужі військові знавці відразу ствердили, що таке зіскакування не має найменших військових можливостей, бо у війні, в якій братимуть участь сотки тисяч вояків, кілька тисяч з малим запасом амуніції, без харчів і артилерії, колиб навіть вони зіскочили на задах ворога, то нічого йому не вдіють. Їх відразу зліквідує ворог, іще заки досягнуть ногами землі. Тому чужі армії навіть не пробували цього масового зіскакування, хоч багато з них мають не менше літаків від Москви.

Але москалі далі „практикують" масові зіскакування. Чому? — Бо воно гарно виглядає. Це чудово виглядає, коли з пятьсот літаків вискочить поверх дві тисячі вояків. Вони буяють довший час у повітрі, наче якісь чародійні опирі. Їх вітер розносить то тут то там і вони спадають на землю, мов істоти з другого світу. Люди моляться, хрестяться й говорять собі: „Ось диви, які наші провідники мудрі! Що вони втяли!" А з цьогоподиву росте радість для цих провідників, пуста радість, що розпирає їх груди.

ЛЮБОВ У ПОВІТРІ.

Повітря безперечно має свої примани. Гарний срібний літак, що прошиває хмари, виглядає навіть краще, ніж середньовічний лицар на коні, закований у зброю. Не диво, що їзда повітрям викликує романтичні почування в жінок і чоловіків нарівні з тими почуваннями, яких зазнавали наші предки, приглядаючись до середньовічних турнірів. Правда, внаслідок величезного поширення летунства й зросту числа летунів летунський фах уже не ділає гіпнотизуючо на жінок, як це ще пару літ тому було. Але зате фах служачих на літаках дівчат іще зовсім не перестав гіпнотизуючо ділати на чоловіків.

Служача на літаку, що курсує між Лондоном і Парижем, панна Кирлі, уділила кореспондентам побачення і сказала, що коли дівчина хоче скоро вийти замуж, то хай дістане службу на літаку. Майже не було одного прольоту, говорила панна Кирлі, щоб вона не дістала від котрогось пасажира пропозицію вийти за нього замуж.

Бо на літаку люди зазнають зворушення. А це вже є в природі людей у часі зворушень шукати якоїсь іншої особи, щоб тим зворушенням поділитися. Зовсім зрозуміло, що ці зворушення чоловіки воліють ділити з якоюсь гарною дівчиною; ще головно тоді, коли ця дівчина виявляє велику притомність ума й спокій, а чоловікам зо страху тремтить серце.

Італійці будують в Етіопії автостради. Один з інжинірів старається вияснити громадці туземців добродійства моторизації.

— Як довго везете на конях ваші товари звідси до Адіс Абаби?

— Пять днів.

— Бачите? А автом перевезете за один день.

— Так? А що будемо робити тих чотири дні?

Зліва направо: Стефанія Галичин у буковинськім строї, Анна Середа в гуцульськім і Марія Білик у строї з Великої України.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ЧУЖА АСЕКУРАЦІЯ ЛІПША ВІД СВОЄЇ?

Нераз ми чуємо, як дехто говорить, що „чужа асекурація ліпша від своєї". Є чимало людей, які думають, що чужі асекураційні компанії дають людям кращі умовини. Тимчасом воно так не є. Своя асекурація, в своїх рідних інституціях, не тільки що дає добрі поліси, але ще також піддержує своїх членів морально, чого в ніякому разі не може дати чужа інституція.

Ось в одній місцевості в Род Айлєнді один українець, навіть не злий український громадянин, захорував у фабриці. Його відвезли до шпиталю, а по короткому часі він помер. Він мав асекурацію тільки в американській компанії. Прийшов аґент, списав протокол і родина справді дістала належні гроші. Але зате рідня не дістала тої моральної піддержки, що її мають члени своєї рідної української установи, якою є У. Н. Союз. Бо коли умре член відділу У. Н. Союзу, то вдова по небіжчику не мусить сидіти сама при тілі померлого, або просити сусідів, щоби посиділи в хаті, бо це роблять члени відділу, які збираються громадно й орґанізовано, згадують добрі діла небіжчика, віддають йому останню прислугу та потішають рідню. Потім вони орґанізовано відпроваджують його з прапорами на місце вічного спочинку. Словом, ховають людину по людськи.

А ось у тому випадку, що стався в одній згаданій громаді, вдова й ціла рідня почувалися дуже прикро, бо лише найближча родина відвідала покійного, а ширше громадянство не явилось.

Дехто може сказати: „Е, всеодно, як поховають". Ні. Воно не всеодно. Коли чоловікові ще далеко до смерти, то може йому видається, що всеодно. Але коли смерть починає направду заглядати в очі, то тоді трошки робиться моторошно і кожний хотів би відійти з цього світу якось достойно, з якимсь жалем і спочуттям серед тих, що залишилися серед живих. Кожний хотів би залишити за собою якийсь бодай малий слід, про який згадуваноб, коли він буде вже лежати в землі.

А такий, бодай малий, слід може чоловік оставити по собі тільки тоді, коли працює в якійсь орґанізації і є її членом. Тоді члени цеї орґанізації прийдуть до нього як рідні брати, віддадуть йому останню прислугу, посидять коло тіла, відпровадять з пошаною і теплим почуттям на місце вічного спочинку, потішать жінку-вдову і дітей-сиріт. А потім і в орґанізації ще пізніше нераз згадуватимуть його не злим тихим словом.

Ось у чому сила українських інституцій. Ми повинні про це добре памятати, а, памятаючи про це, приступити до цеї української громади, якою є наш У. Н. Союз.

Громадянин.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ В НАС.

Читаю в „Ню Йорк Таймсі": „Помер у 84-тім році... вчитель на пенсії".

Знаю, що це не в нас. Хто в нас думає про те, що вчителеві може належатися пенсія на старі роки?

ТЕЖ НЕ В НАС.

Новинку про угоду між власниками нюйорської ґазети „Сон" та її радакційним штабом можна назвати приладом до відкриття очей.

У ній подано, що до юнії ґазетярів тої ґазети приступили 200 осіб. І показується, що це ще не всі редакційні робітники „Сону", бо цих 200 осіб це тільки 95% усього штабу.

Очевидно, ця новинка може відкрити очі тільки тим, котрим очі ще можуть відкритися.

БЕРУТЬ ДО РОБОТИ.

Один клівлендський бизнесмен оснував у Ню Йорку підприємство, що доставляє паням товаришів на обіди, танці, театральні вистави, тощо. Цими днями він вернувся до Америки з Европи, куди їздив, щоб наняти анґлійських шляхтичів до свого підприємства на роботу.

Каже, що він справді наняв сімох анґлійських лордів та що вони будуть до його розпорядимости вже цього зимового сезону.

Новинка цікава з того боку, що досі нам здавалося, що це тільки московські шляхтичі занялися чесним зарібком, як дверництвом шоферством, кухарством, ресторанною послугою і т. п.

СПРАВА ПОГЛЯДУ.

Каже цей підприємець, що в Европі тяжко йому наняти людей для свого підприємства: „Підчас своєї подорожі я відвідав мої аґенції в Лондоні й Парижі та відкрив нові у Відні, Будапешті й Римі. Я говорив либонь із 5,000 чоловіків з вищих сфер у ріжних краях, що хотіли би бути товаришами для пань. Одначе я переконався, що остаточно американці є найблискучіший тип чоловіка. Вони кращі, ліпше одягаються та мають більше „перцю", ніж европейці. І більше популярні нині в жінок Европи, ніж колинебудь досі".

Останні слова сказані справді дуже обережно, бо американські жінки видно не годяться з тим поглядом на американських чоловіків: котру з них лише стати, дістає собі чоловіка з Европи. І пощож цей підприємець їздив по европейську шляхту?

НОВА ПОЖИВА.

Коли одно підприємство підсуває як нову поживу консервоване мясо ворон, то це пригадує нам, що відраза до воронячого мяса є признакою американської й багатьох інших культур. Підприємство мусить зужити багато сили, часу й грошей, поки йому вдасться перебороти упередження до воронячого мяса, впоєне вихованням.

Не все така пропаґанда вдається. Не зважаючи на довгу стичність із людьми західньо-европейської культури, ще нині дуже мало китайців пють короване молоко і їдять молочні продукти. І багато людей, що люблять французьку літературу й штуку, не люблять жабячих ніг, без котрих, кажуть, французькі жовніри не хочуть іти до бою.

ЧОМУ СТАРШІ НЕ ВЧАТЬСЯ.

Один з читачів, прочитавши в цій рубриці про нехіть наших дозрілих людей до науки, сказав мені, що я пропустив іще одну причину: дозрілі люди бояться, що, вживаючи свого мізку забагато, вони можуть його виснажити.

Мійзнайомий додав:
Мій знайомий додав: слушність. Ні?"

Джордж Дорсі, відомий американський учений, котрий видно свого мізку багато вживав, каже: „Чим більше вживаєш свого мізку, тим більше його маєш, щоб уживати". А одна народня приповідка каже: „Мозок це така криниця, що чим більше з неї води черпаєш, тим більше там води лишається".

ЩО ТАКЕ ПЛЯҐІЯТ.

„Експрес Ілюстровани" в Лодзі друкує від лютого ц. р. у відтинках повість Л. Старского п. з. „Невільники гроша". В червні виявилося, що варшавський часопис „Радіо" без відома автора й без подання джерела передруковує в жидівському перекладі згадану повість під зміненим заголовком „Грішні душі". Притім під „Грішними душами" підписаний якийсь М. Рубіновіч; здається, це криптонім. Повість Старского стравестували відповідно до жидівських умовин, позмінювали назви, імена героїв і т. п. Коли автор звернувся по відшкодування, видавництво „Радіо" відмовилося від цього. Тоді автор звернув справу до окружного суду в Варшаві, а окружний суд велів заняти ввесь наклад, у минувшині й у будучности, матриці й т. д. І справді, до видавництва „Радія" прибули функціонарі поліції й виконали рішення окружного суду. „Радіо" вийшло тої днини з білою плямою. Справа перейшла перед суд за нарушення авторського права. Згадане рішення окружного суду створює прецеденс у літературно-пресових справах.

— Знаєш, той Капустільник знищив моє родинне щастя!

— Втік певно з твоєю жінкою?

— Ні, лише купив своїй жінці дорожчий капелюх ніж я своїй!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

Звіт з „Українського Націоналістичного Дня".

Передше подано загальний звіт з „Українського Націоналістичного Дня", який відбувся в Клівленд, Огайо, дня 4-го липня б. р. Це свято випало величаво під оглядом моральним, а також і матеріяльним. З матеріяльної сторони був би ще більшим успіхом, колиб не дощ, який перешкодив святу.

Матеріяльний успіх завдячуємо громадянству, яке щиро віднеслося до свята та яке не відмовляється від жертв на народні цілі, а головно від жертв на визвольну боротьбу. Тому комітет на тому місці складає сердечну подяку всім громадянам, які зложили свої жертви на програму, а також підчас свята.

На програму зложили по $2: Дмитро Шмагала, Йосиф Ціхоцький. По $1: І. Полович, Л. Котович, Н. Декай, М. Когут, І. Филипів, Д. Дарош, Й. Труш, І. Сподар, Г. Кузів, Т. Оліяр, І. Бдзіль, Т. Бобечко, В. Мохнач, А. Когут, І. Милянич, Д. Підсадний, Й. Хміль, В. Женчак, Г. Брикайло, Г. Шваґуляк, М. Притуляк, А. Гоік, С. Гоік, П. Різун, Й. Клипчак, М. Яворський, М. Страп, Ф. Деннис, Е. Сич, М. Потухач, С. Чорний, Ю. Гірняк, С. Баран, Н. Н., Т. Сорока, Т. Нагірний, Д. Хай, М. Райтер, М. Маковський, В. Филипяк, Н. Которош, М. Петрівський, М. Більо, К. Лобор М. Вербінський, С. Щерба, А. Іваночко, Т. М. Іваночко, М. Маречко, Т. Федорчак, І. Івахов, А. Турак Д. Базар, Іл. Гой, Д. Країло, Г. Славута, С. Котович, from a Friend, L. H. Brackman, Kay. E. E. Shoes, В. Гузіль, М. Цитур; по 50 ц.: С. Дмитрусевич, Т. Данлович, В. Жук, І. Писарчук, В. Крупа, І. Кравчук, П. Секерак, В. Довбуш, І. Проців, П. Осадчук, М. Осадчук, В. Сорочак, Я. Колодій, Г. Пиріжок, М. Задорецький, І. Кухта, М. Лещишин, а по 25 ц.: П. Карабін і Й. Бончак.

Підчас свята зложили: Іван Білінський $2; по $1: М. Розуміло, Ю. Федик, С. Щербейчук, А. Когут, І. Когут, Ю. Гірняк, П. Гнатяк, Кущак. М. Олексик, пані Павловська, М. Задорецький, Петруха, Філяс, Павлюк Д. Шмаґала, Н. Косіян, С. Лабик, П. Сарохман, П. Сверида, А. Попіль, Т. Поріг, П. Головчак, Ф. Ольховий, Д. Медецький, І. Гурин, І. Кравець; по 50 центів зложили: М. Колодій, М. Маковський, А. Угрин, Ю. Угрин, М. Зарічний, Качмарик, М. Пулк, Білик Т. Бобечко Пендур, Олесняк, М. Бурко, М. Сентій, А. Котович; по 25 ц.: Д. Підсадний, П. Павук, А. Левицька, С. Палівода, Т. Козак; дрібними датками зібрано $6.39. Разом $42.39.

Відділ 295 У. Н. Союзу з Акрон через В. Пулка передав $10. Разом добровільних жертв зібрано $52.39.

З програми зібрано вільними датками $73. Всіх жертв з цілого свята зібрано $125.39.

Вислано з „Українського Націоналістичного Дня" на визвольну боротьбу $375.

За Комітет „Українського Націоналістичного Дня":
Лука Котович, голова;
Микола Дикан, фін. секр.;
Михайло Когут, касієр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Гарний приклад.

Дня 15. вересня 1937 р. відбулася забава з нагоди 15-літнього подружжя гром. Марії й Дмитра Бохів. Цю забаву приготовили їх приятелі та постаралися запросити також своїх знайомих. Це вже такий звичай у свідомих українських патріотів, що при забаві не забувають також про свої національні та громадянські справи. Таксамо й тут підчас забави один з гостей, гром. Д. Войтишин, забрав слово та в коротких словах згадав про долю наших політичних вязнів і піддав думку, щоб у цей памятний для громадян Бохів день зробити добре діло для українських політичних вязнів, збираючи їм добровільні датки на поміч. Гості приняли дуже радо цю думку й перевели збірку, якою занялися панночки Н. Патра й З. Войтович. Жертвували: Дмитро й Марія Бох $3; по $1: Д. Войтишин й І. Федорів; дрібними датками $9.05. Разом $13.05. Гроші вислано через Центральну Управу ОДВУ.

Подав **А. І. П.**

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На визвольну боротьбу.

Відділ ОДВУ ч. 4. переводить 6-місячну збіркову кампанію, яку започаткував іще в березні ц. р. в присутності делегата О. Грибівського. За 6 місяців зложили отсі члени по $6: Н. Горинь, А. Холевка, П. Войтович; А. Патра $5; по $4: Курочка, М. Джумала; І. Гришко $3.50; по $3: І. Заблоцький, М. Бабій, П. Єрис; по $1: І. Чайківський, І. Костюк, В. Ґерула, С. Харковців; І. Курчак 50 ц. Разом $48.

Крім того відділ пересилає на політичних вязнів $13.05, з пушки І. Костюка $2.32, отже разом $63.37.

Члени, які ще не виконали свого обовязку в 6-місячній кампанії, повинні це зробити якнайскорше.

Андрій Патра.

КЛІВЛЕНД, О.

З привіту на народні цілі.

Дня 14-го серпня ц. р. вернулася зкраю наша громадянка, п. Марія Білецька, родом з Мостів Великих коло Львова, що після 23 років перебування в Злучених Державах Америки відвідала свій рідний край, своє рідне місто. Також відвідала рідне село свого мужа, Двірці, була на повітовому „Святі Селянки" в Жовкві, яке відбулося 23-го червня ц. р. при співучасті 35 сіл Жовківщини.

Вона відвідала теж деякі наші інституції у Львові, була також на Гуцульщині, в Карпатах, та привезла багато нових і цікавих вражінь.

Після її приїзду з краю пані Марія Кравчишин, Марія Чорній і п. Насаль зготовили її приняття, на яке прибуло багато гостей, ближчих і дальших знайомих, бо кожний хотів почути якнайбільше новин з рідного краю.

При вечері пані М. Білецька оповіла присутнім про свою тримісячну подорож, підчас якої пізнала, що український народ під польською окупацією, не зважаючи на всі відомі труднощі, таки організується та робить поступи на всіх ділянках національного життя. Розуміється, що гості були цікаві й неодин ставив питання, на які пані Білецька охоче відповідала.

Потім на заклик гром. Петра Полівчака переведено збірку, якою занялися п. Френсіс Мельник та Г. Кукіз, Михайло Бурко й Марія Кукіз. Збірка принесла $20.55, які розділено так: на визвольну боротьбу $10.55, а по $5 на інвалідів та журнал „Жінка" у Львові. Гроші переслано через Центральну Управу ОДВУ.

Зложили по $1: Марія Білецька, Г. Кравчишин, Анеля Пацьорка, Г. Кукіз, І. Сподар, А. Барбер, С. і Френсіс Мельники, Катерина й П. Полівчаки, Ю. Гнітецький; Анна Бурко 70 ц.; І. Самсін 55 ц.; по 50 ц.: Шигда, С. Чорній, П. Самсін, І. Роборецький, Катерина й Анна Мельники, М. Баюн, Т. Данилович, Д. Крук, Г. Мисик, Марта Лаврик (Вілкс Бері, Па.); П. Глух 45 ц.; Магдалина Самсін 30 ц.; по 25 ц.: М. Дацко, Текля Мармаш, Кат. Батюк, Д. Занько, Марія Годованська, А. Герман, В. Венз, Юлія Роборецька, Параня Волг, М. Занько, А. Сидорко, М. Сенюк, Таня Батючок, П. Білаш, Г. Степаник, І. Малко, Параня Шийка; дрібними 30 центів. Разом $20.55.

Марія Кукіз.

ГАРТФОРД, КОНН.

На визвольну боротьбу.

З членських вкладок переслав від. 5, ОДВУ на визвольну боротьбу $9, з пушки пані Кат. Ярошевич $16.27, значки одноцентового оподаткування $1.26. Разом $26.53.

Володимир Стефанів, секр.

ЙОНГСТАВН, О.

З весілля на визвольну боротьбу.

Дня 7 вересня ц. р. відбулося весілля Ксені Ворожбит з Мих. Тхуриком. Вінчання доконав о. І. Забава в українській греко-кат. церкві. Весілля було таке, якого в нашій громаді ще не було, бо родичі молодих є заможні люди і вони постаралися, щоб те весілля випало дуже гідно. На нього зійшлося біля 400 осіб. Другого дня були поправини й ось на тій забаві присутні гості не забули про рідний край і зложили на визвольну боротьбу $8. До збірки закликав весільний староста Іван Павловський. Жертвували по $1: С. Ворожбит, Т. Ворожбит, П. Тхурик, Варвара Тхурик, М. Тхурик, Іван Павловський; по 50 ц.: Павлина Павловська, П. Лозин, Д. Діль; по 25 ц.: Марія Діль і Марія Лозин. Гроші вислано через Обєднання.

Молодята, хоч роджені в Америці, беруть живу участь в українськім громадськім житті. Молода була секретаркою місцевого відділу ОДВУ, а молодий — діяльним членом.

Присутній.

„НЕМА СТАЦІЇ ЛЬВІВ—ПІДЗАМЧЕ"

Від 10. серпня 1937 р. нема залізничої стації Львів—Підзамче! — Таке заявив делеґатові одної нашої установи у Львові начальник залізничої стації в Борщовичах, коли той делеґат зажадав білету їзди 3. кляси залізницею словами „Львів—Підзамче, III. кляса".— „Такей стації нема" — була відповідь п. начальника з Борщович. — „В такому разі, сказав наш делеґат, я поїду без білету на вашу відповідальність, п. начальнику". — „Пан зупелне не поєдзє, бо без білєту не ма пан вструмпу на перон". — „Побачимо", — була відповідь нашого делеґата.

І дійсно п. начальник намагався не допустити громадянина польської держави на перон, приказавши портієрові не впустити нашого делегата на перон. Алеж таке очевидне вкорочування прав льояльного громадянина не вдалося йому, бо в цю справу вдався вже й комендант постерунку тай сам портієр зрозумів, що п. начальник переборщив у своїм шовіністичнім великопольськім засліпленні (пан начальник перенесений сюди з Познанщини). Коли надіхав поїзд, наш делеґат зголосив негайно та добровільно відповідному кондукторові, що входить до вагону без білету, хоч і як начальник стації намагався довести до того, щоб наш делеґат не мав нагоди зробити цього з власної ініціятиви та щоб виглядало, немовби він хотів їхати без білету та ошукати залізничий скарб. І показалося, що є стація Львів-Підзамче, бо кондуктор без зайвих перепон видав нашому делеґатові такий білет їзди III. кляси до стації Львів—Підзамче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАІВ.

(125)

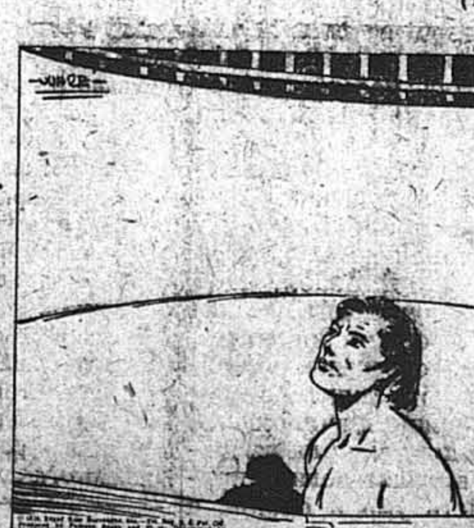
Маянці окружили Юлію і її помічників зі всіх сторін. А Юля приказала Джорджеві і Тоґуї звертати увагу на всі сторони і стріляти в кожного, хто буде зближатися. Розпочалася дійсна війна. Окружені стріляли на всі боки і клали трупом чимало маянців. Але вони вистерігалися цього гурта, в котрому був Дарно, щоб його не ранити.

Це зродило в маянців певний плян. Вони взяли Дарнота й поставили на переді, а самі поховалися за ним і в той спосіб почали пхати його вперед та зближатися до окружених. Юля побачила підступ, але не могла знайти на це ради. Всі трое вони стояли зо зброєю в руках, але не могли стріляти, бо перша куля булаб влучила Дарнота.

Тимчасом маянці, заохочені, що їх плян так знаменито вдається, підсувалися до них все ближче і ближче. Тоді Юля дала приказ не здаватися живцем, але бодай у рукопашній боротьбі завдати маянським дикунам багато шкоди. Коли маянці підійшли до них на кілька кроків, Юля, Джордж і Тоґуа розпочали з ними боротьбу на ножі.

Тарзан, почувши гук вистрілів, уже був зовсім певний, що це його приятелі прийшли його ратувати. З затаєним віддихом він слідив за тими стрілами і з тремтінням серця розрахував, як ця боротьба закінчиться. Та по кількох хвилинах його серце заходоло. Стріли втихли. Лиш деколи було чути маянські голоси. Видно було, що його приятелі програли.